

UMNYANGO WEZEMFUNDO WASEGAUTENG
UKUHLOLWA KWEBANGA LESHUMI NAMBILI

ISIZULU ULIMI LWESIBILI
IZINGA ELIPHANSI
(Iphepha Lokuqala)

ISIKHATHI: 2 amahora

IMIKLOMELO: 80

IMIYALO

- Leli phepha linezigaba ezintathu A, B no-C.
- Phendula yonke imibuzo ngesiZulu esamukelekile.
- Ubunono nokubhala kahle kuyaziswa kakhulu.

ISIGABA A

UMBUZO1
ISIVIVINYO SOKUQONDISISA

Funda iziqephu ezilandelayo bese uphendula imibuzo engezansi:

Isiqephu A

Seluliwe isikhathi sikashwele wezibhamu

MPUME SIBIYA

INGWIJIKHWEBU yokwelulwa kwesikhathi sikashwele wokuni-kezela ngezibhamu esengezwe ngezinyanga ezintathu, ithathwe nje-ngegxathu eliqhamuke ngenxa yokwehluleka kwalo mkhankaso ukufeza obekuhloswe nguHulumeni kokukhuculula izibhamu ezingekho emthethweni.

Ngesikhathi ILANGA lithinta uMnyango wezokuPhepha nokuXhuma KwaZulu-Natal libuza ngalo-

khu, uMnuz Logan Maistry okhulumele lo Mnyango uqinisekise nokuthi impela isikhathi seseluliwe, abantu sebengaqhubeka nokuziletha izibhamu kuze kube ngumhla ka 30 ka-Nhlanguvana (June) uphikile kodwa ukuthi lokhu kwenziwe nguNgqongqoshe uCharles Nqakula ngenxa yokungaphumeleli komkhankaso.

UMnyango uthi ukunwetshwa kwalesi sikhathi kwenzelwa ukunikeza labo abebesacabanga ngokumele bakwenze, ukuthi nabo bathole ithuba lokuzibuyisa.

NgoLwesihlanu bekungolwamanqamu KwaZulu-Natal, uNgqongqoshe uMnu. Bheki Cele engqongqisa ngomlilo zonke izikhali ezitholakele kulo mkhankaso.

UMnu. Cele obekhuluma lapho bekushiselwa khona izibhamu uzwakalise ukusishayela ihlombe isenzo esenziwe ngumphakathi sokubambisana namaphoyisa ekubuyiseni zonke izibhamu nezinhlamvu ezingekho emthethweni wathi konke lokhu bekungeke kwenzeke ngaphandle kokubambisana.

Ekhuluma uNgqongqoshe uthethe lezi zibhamu eseziqoqiwe, azise-nawo amacala sezizekile. Zibalelwa ku-2510 izibhamu okukhona ku-zo nemijantaba ezishisiwe ngo-Lwesihlanu.

Kodwa uthethe namanje usabaxusa abantu ukuthi mabayeke ukuthi uma kukhona okwenzekayo okuhlangani-sa ukubulawa kwabantu ngezibhamu, bese bona befaka ezombusazwe phakathi.

“Ngibonga kakhulu kulabo abakwazile ukuba nesibindi sokuzibuyi-

sa ezabo izibhamu. Zibalelwa enkulungwaneni izibhamu ebesizithola kubantu ngosuku lulunye, nokuyinto encomekayo ukubona ukuthi bakhona labo bantu abafuna kuhlaliswane ngokuthula la eMzansi Afrika. Ezindaweni eziningi ebesizihambela njengaseShowe naKwaNongoma abanye abantu bebezwe bazisholo bona bethi basayozilanda emakhaya njengalaba abangu-7 abenza ukwethembeka nangempela bazibuyisile nokuyinto engihlabe umxhwele,” kuchaza uMnu. Cele.

Kodwa kulabo abasengondlebe kazizwa ubexwayise ngokuthi mabagawule babheke ngoba njengoba sengenziwe lesi sikhathi, abasazotholakala nazo sebezokhalelwa ngamasongo kaS’gonyela, ngeke besanikwa ngisho ithuba lokuchaza.

Lezi zibhamu ezishisiwe zihlanganisa nohlobo lwama-AK 47, ezinye kungezokuzakhela okungoqwasha, ezinye besezaba nerasti ezinye kuyizinhlokohele zemijantaba zigcwele amadlamu zilindele ukushiswa.

Isolezwe 22/04/05

1.1 Uchazani umusho olandelayo:

1.1.1 Ukukhalelwa ngamasongo kaS’gonyela? (2)

1.2 Ngabanjani abantu okuthiwa abangondlebe kazizwa? (2)

1.3 Ngezinjani izibhamu ezifunwa nguhulumeni? Kungani zifunwa? (2)

1.4 Ngubani uNgqongqoshe wezokuphepha waseNingizimu Afrika? (1)

1.5 OwakwaZulu-Natali yena uNgqongqoshe ngubani? (1)

1.6 Izikhali ezitholakale kulo mkhankaso zenziweni? (1)

1.7 Yisho izinhlobo ezimbili zezibhamu ezibalwe endabeni ezitholakale kulo mkhankaso. (2)

1.8 Khetha amazwi afakazela lokhu kule ndaba:

1.8.1 Singenziwe isikhathi sokuthi abantu balethe izibhamu ezingekho emthethweni. (2)

1.8.2 UNgqongqoshe ubajabulele labo ababambisene nabo ngokuletha izibhamu. (2)

[15]

Funda le ngxoxo ephakathi kukaZinhle nonina.

Isiqephu B

UZinhle uxoshiwe enyuvesi ngoba ekhulelwe. Ubuyile ekhaya uzoxolisa kumzali wakhe ngesenzo asenzile. Uthola ukuthi umama wakhe uyagula.

1 Ngicela Mama ukuba ube nethemba nje. Ngikholwa ukuthi kuzobuye kulunge, ngizogedela izifundo zami, ngibe nethuba lokukuna kekela.

2 Ngiphelelwa ngamandla Zinhle. Okuqeda amandla du ukuthi ngizobabhekelwa ngubani kodwa abantu akade bengisiza. Awubheke nje imali yesangoma uMaMhlongo, okunguyena muntu ongisize sekumnyama. Ngizoziba ngithini uma eyifuna? Bheka-ke ngoba wayikhipha kade esengisola ngokuqulela imali engaka entombazaneni, into engasoze yethembakala. Ngiyamsola kodwa uMaMhlongo, akazange asho ukuthi uyaboniswa ukuthi ngeke kungilungele kulo mzamo wami wokuba ngikwenze ube ngumuntu... o... nanko futhi ucwila umoya, kuphela amandla...

3 Ngizothumela uye kudokotela mama.

4 Ngizobiza omakhelwane-ke...

5 Ungalokothi. Noma nginje kumele ungihloniphe. Ngithe angiyingeni indaba kadokotela

6 Cha mama, ngenzela ukuba sizobonisana. Mina ngiseyingane...

7 Bazongihleka? Bazongibhuqa kulokhu ongenze khona?

8 (Ekhala) Mama!

9 Yikhathi ubona manje ukuthi uyingane? (Agqume).

10 Ngethemba ukuthi siyokwamukelwa ngonyaka ozayo, ngibuyele futhi eyunivesithi...

11 Ake ngibuze okuncane nje Zinhle. Uma sekunje uzosala wenzeni?

12 Awusenakubuyela phela Zinhle. Uyasibona isomiso. Akukho nkomo ongayidayisa. Akukho kudla ongakuvuna. Ngakho-ke akukho mali ongayithola yokubuyela uyoqedela izifundo zakho (Ngokukhala) Bengazi khona ukuthi angizuhlala iminyaka eminingi emhlabeni. Kodwa benginethemba lokuthi ngiyothi ngikushiya ube usuzimele. Bengethemba ukuthi ngiyobe sengike ngafaka nesikhafu nje sakho. Manje uzosala nawe usogwadule nje, ikusasa lakho lingachachile, hhawu mntanami.

13 (Ekhala) Mama! Mama!

D.B.Z. Ntuli, "Isomiso", Woza Nendlebe)

- 1.9 Omakhelwane bakaMaZulu babethanda yini ukuba uZinhle ayiswe enyuvesi? Sekela impendulo yakho ngokucaphuna endabeni. (2)
- 1.10 UMaZulu wayithathaphi imali yokuthi ayise uZinhle enyuvesi? (1)
- 1.11 Yiyiphi inhloso nesifiso esikhulu sikaZinhle? (2)
- 1.12 EkaMaZulu yona inhloso nesifiso esikhulu mayelana nendodakazi yakhe kwakuyini? (2)
- 1.13 Yini eyaphazamisa uZinhle ukuthi angaqedi ezifundweni zakhe? (1)
- 1.14 Yisiphi isizathu esenza uMaZulu ukuthi angabe ukuya kwadokotela? (1)
- 1.15 Iliphi ithemba elalimphelela uMaZulu? (2)
- 1.16 Zingxaki zini ezazikhungethe uMaZulu? Yisho ezimbili. (2)
- 1.17 Uqonde ukuthini uMaZulu uma ethi:
- 1.17.1 manje nawe uzosala usogwadule. (2)
- 1.17.2 bengazi ukuthi angizukuhlala iminyaka lapha emhlabeni. (2)
- 1.18 Phendula ngo-**yebo** noma ngo-**cha**.
- 1.18.1 Umndeni kaMaZulu wawudla izambane likapondo. (1)
- 1.18.2 UMaZulu wathukuthela uma ezwa ukuthi ingane yakhe ibuyile eNyuvesi. (1)
- 1.18.3 UMaZulu wayelisaba ihlazo. (1)

[20]

IMIKLOMELO YESIGABA A:

[35]

ISIGABA B

**UMBUZO 2
UKUFINGQA**

Fundisisa le ndaba elandelayo bese uyifingqa ibe ngamaphuzu alishumi kuphela.
Bhala amaphuzu kuphela.

UPandor ugxeke 'abajola' nezingane

SLINDOKUHLE BHENGU

UNGQONGQOSHE kazwelonke wezeMfundo kuleli, uNkk. Naledi Pandor; ukhwele wadilika kothisha "abajola" nezingane zesikole abazifundisayo, wathi lo mkhuba udicilela phansi ikusasa labafundi.

Lokhu kuvele ngesikhathi abazali benikezwa ithuba lokubeka izikhalo zabo kuNgqongqoshe kanti iningi labazali likhale ngokunyuka kwesibalo sothisha abajola nezingane zabo nokusetshenziswa kwezidakamizwa khona ezikoleni.

Omunye wabazali baseMshweshwe High School uthe isimo izingane zabo ezifunda phansi kwaso siyabakhathaza njengoba ezinye zigcina sezikhuleliswe ngothisha bazo.

"Othisha yibona okufanele bagade izingane zethu, hhayi ukuthi badicilele phansi ikusasa lazo," kusho yena.

UNkk. Pandor uthe le nkinga useyizwe cishe kuzo zonke izifundazwe aseke wazihambela kanti ubathembisile abazali ukuthi othisha abatholakala benza lo mkhuba bazobhekana nomthetho.

Yize ziziningi izinkinga umphakathi oqhamuke nazo, iMshweshwe yisikole esidume ngokuba nemiphumela emihle kwamatikuleletsheni. Ngalesi sizathu uNgqongqoshe usiqoke ukuthi sibe yisibonelo kulezo ezingaqhubi kahle.

UNkk. Pandor uphinde wadlulisa ukungenami kwakhe ngezimo okufundelwa ngaphansi kwazo kwezinye izikole kulesi sifundazwe.

Ngenkathi uNgqongqoshe ehambele eJamengweni Primary School, uhlangatshezwe yizingane ezibhikishayo ziphethe izingqowembe ezithi zifuna ukwakhelwa amagumbi okufunda ngoba ziminyene kwezifundela kuwona.

UNgqongqoshe uthe lesi simo asamukele kile futhi udlulise ukucasuka kwakhe kungqongqoshe waKwaZulu-Natal, uNkk. Ina Cronje, wakhelaza ngokuthi uma ehamba noNgqongqoshe bezifundazwe, bamusa ezikoleni ezisesimweni esihle.

"Sengizozihambela ngedwa uma ngivakashela izikole ngoba uma ngihamba nongqongqoshe besifunda bangikhombisa izikole ezinezakhiwo ezinhle zodwa," kusho uPandor:

Wenze nesiphakamiso sokuthi izingane ezisezikoleni ezisezindaweni ezikhungethwe wubuphofu, kufanele okungenani zinikwe ukudla kabili ngosuku.

"Ngifuna ukubona ukuthi imfundo iqhubeka kanjani nasemakhaya nokuqinisekisa ukuthi izingane zinabo othisha emakilasini," usho kanje.

IMIKLOMELO YESIGABA B:

[10]

ISIGABA C

UMBUZO 3

- 3.1 Lungisa amagama adwetshelwe engxoxweni elandelayo ukuze ibe nomqondo. Bhala amagama owalungisile kuphela.

Ukuphuza

- Nkosikazi : Sawubona Dudu. Kwakuhle – 3.1.1 vakashel- nguwe ngoKhisimusi.
- Dudu : Ngiyathokoza ukuba sekhaya. Ake ningitshele uBongani, ngabe kuyiqiniso ukuthi useyinto katshwala?
- Nkosikazi : Kuyiqiniso. Bonke abesimame kule ndawo 3.1.2 -Khathal- yilokhu kuphuza. Njengoba kuzoba nguKhisimusi lokhu kuzodlulela. Kuzoba khona ukulwa kufe nabantu 3.1.3 imindeni. Besilokhu sithemba ukuthi sizohlangana namuhla 3.1.4 -bonisan- ngalokhu. Wena njengomuntu 3.1.5 ezempib siyazi ungasisiza kule nkinga. Dudu le mpilo yesimanje-manje 3.1.6 -lung- neze. Abantu sebephuza kakhulu kanti notshwala bungamandla. Kufanele 3.1.7 buyisel - isimo endaweni.
- Dudu : Angiboni ukuthi lokhu kungaba yinto elula. Kufanele sazi ukuthi yini eyenza abantu 3.1.8 phuz- sibenze bazibone izinkinga 3.1.9 -dala-wutshwala.
- Nkosikazi : uThulani kwakungumfana ohlale ethule. Selokhu aqala 3.1.10 - phuza useshintshe kakhulu.

[10]

UMBUZO 4

Funda lesi siqeshana bese uphendula imibuzo elandelayo:

Ngazibona nami sengimamatheka kuvela amazinyo ami amakhulu. Phela ayathandeka amazinyo amancane namafushane ngoba noma angageziwe awanakeki. Amazinyo amahle yilawo angagqagqene futhi awuvumelayo umlomo ukuthi uvaleke kahle, ngoba awuthandeki umlomo omkhulukazi nomudekazi. Amazinyo (angemahle) yilawo anganakekelwe nenza umuntu (ongemdala) abukeke emdala.

- 4.1 Nciphisa amagama adwetshelwe kulesi siqephu. (4)
- 4.2 Bhala amagama akubakaki asesiqeshini akhombwe ukuvuma. (2)

4.3 Dwebela iziqu zesiphawulo kula magama alandelayo:

4.3.1 omkhulukazi.

4.3.2 nomudekazi.

(2)

[8]

UMBUZO 5

Funda lesi siqeshana bese uphendula umbuzo olandelayo:

Indaba yenkolo yinto endala. Umuntu wathi ezalwa wabe ekholwa yilokho ayekholwa kukho. Lokhu kusho ukuthi isizwe sasinendlela yaso yokukholwa.

5.1 Guqula amabizo adwetshelwe ebuningini bese wakha imisho ngawo.

[4]

UMBUZO 6

Lungisa lezi zaga ukuze zifundeke ngendlela eyiyo:

6.1 Ziyagezana izandla.

6.2 Iso umfula ugcwele liwela.

6.3 Ligcwala izibungu ikhwane elihle.

6.4 Kuziliwe udlala ngegeja.

[4]

UMBUZO 7

Faka izimpambosi ezilandelayo emagameni akubakaki ukuze imisho izwakale impambosi yokwenzisa, yokwenzeka, yokwenzisisa neyokwenzana.

USipho 7.1 (ufunda) izingane imisebenzi yezandla. Kuthiwa wayifundela yonke le misebenzi 7.2 (lyathanda) ingane elusizo emphakathini. Inconywa yisizwe sonke, kanti futhi 7.3 (iyalalela) uma ifundiswa bese 7.4 (ibheka) naleyo misebenzi.

[4]

UMBUZO 8

Bhala lo musho ube sebuningini:

Inkosikazi ehloniphayo iyathandeka futhi kufana nengane ehloniphayo.

[5]

IMIKOMELO YESIGABA C:

[35]

IMIKLOMELO ISIYONKE:

80